

Tillsynsrapport - miljöbalkstillsyn 2022

Miljöbalkstillsyn

Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling genom skydd av miljö och hälsa, bevarande av naturvärden och hushållning med energi och naturresurser. Miljöenheten arbetar med det vid planerade tillsynsinsatser, när nya verksamheter anmäls, när det kommer in klagomål på störningar av olika slag samt vid samråd och remisser som rör miljö- och hälsoskydd.

Verksamheter som kan innebära risk för människors hälsa eller miljön omfattas av miljöbalken och kan få tillsyn enligt miljöbalken. Exempel på miljöfarliga verksamheter är reningsverk, industrier och deponier, medan exempel på hälsoskyddsverksamheter är skolor, simhallar och solarier. Verksamheter kan dessutom falla inom både miljö- och hälsoskydd, t.ex. omfattas en skolas eller en bostadsrättsförenings lokaler av hälsoskyddsreglerna, medan deras kemikalie- och avfallshantering omfattas av miljöskyddsregler. Utöver verksamheter som kan påverka miljö och hälsa så har kommunen tillsyn över att skyddade områden hanteras på rätt sätt. Exempel på den typen av områdesskydd är strandskydd, naturreservat och Sandasjöns vattenskyddsområde, där det finns restriktioner för vad som får göras. Såväl miljö- och hälsoskydd som områdesskydd ryms dock inom miljöbalken.

Nacka kommun har 560 anmälda ”objekt” inom miljö- och hälsoskydd, samt inom områdesskydd 16 naturreservat och ett vattenskyddsområde, som motiverar regelbunden tillsyn. Det finns även ca 1700 enskilda avlopp. Dessutom finns okända verksamheter, som skulle behöva inventeras. Totalt bedöms ca 800 verksamheter behöva regelbunden tillsyn och ungefär 210 av dessa betalar årlig avgift i början av året. De verksamheter som betalar årlig avgift inom miljöskydd är tillstånds- och anmälningspliktiga (B- och C-) miljöfarliga verksamheter, och inom hälsoskydd omfattas skolor och förskolor. Övriga verksamheter betalar timavgift i efterhand.

Verksamheterna kan påverka sin avgift på olika sätt beroende på vilken typ av verksamhet det är. För verksamheter med årsavgift bestäms avgiften av hur stort tillsynsbehovet är. Behovet bedöms med stöd av Sveriges Kommuner och Regioners (SKRs) modell, där stora verksamheter med stora risker får fler tillsynstimmar, medan små verksamheter med små risker motiverar mindre tillsyn. Detta följs upp under tillsynen, och om en verksamhet har fungerande egenkontroll och arbetar förebyggande för att minimera risken för olägenheter, så behövs mindre tillsyn och avgiften sänks. Även verksamheter som betalar timavgift tjänar på att följa miljöbalkens krav och ha en god egenkontroll, eftersom det leder till färre tillsynstimmar.

Under 2022 upphörde några C-anläggningar och ett par skolor, som haft sänkt avgift. Några skolor och förskolor som tidigare haft sänkt avgift fick dessutom anmärkningar som förde upp dem till normal avgift. Sammantaget har nu 9% av verksamheterna med årlig avgift sänkt avgiften med hjälp av egna insatser.

Tillsynen 2022

Tillsynsplan 2022

Inför 2022 tog miljöenheten fram en tillsynsplan som motsvarade ca 65% av kommunens tillsynsbehov enligt behovsutredningen som uppdaterades 2021. Tillsynsplanen baserades på en prioritering av tillsynsobjekten, utifrån lagkrav, de lokala miljömålen samt bedömd risk enligt risk och konsekvensbedömningen. Inom miljömålen låg fokus på *Rent vatten*, *God bebyggd miljö* och *Giftfri miljö*, men tillsynsplanen berörde även *Frisk luft* och *Begränsad klimatpåverkan*. Eftersom inkommande ärenden styrs av externa händelser så går det inte att i förväg säga hur mycket tid som behövs varje år. Behovsutredningens prognos baseras därför på utfallet flera tidigare år. Eftersom inkommande ärenden sedan är oberoende av hur många inspektörer som finns tillgängliga, så antydde behovsutredningen att miljöbalksgruppen skulle behöva jobba ungefär 80% med ärenden som initierats utifrån. Med en hård prioritering av planerad tillsyn samt fokus på att fördela tiden efter miljönyttan, så bedömdes att det var realistiskt att planera för ungefär 30% av tillsynstiden för planerad tillsyn och resterande 70% för inkommande ärenden.

Resultat

Även under 2022 har tillsynen påverkats av rekrytering – både för att nya medarbetare har lärt upp och för att personal har slutat. Trots att covid avtagit så har det även under 2022 varit många hemrelaterade klagomål. Miljöenheten har dock arbetat för att förebygga klagomål, med stöd av kommunens kundservicegrupp, vilket har gjort att många som kontaktat kommunen kommit fram till att de snarare vill ha information än att starta ett klagomålsärende. När ett klagomålsärende väl startat har miljöbalksgruppen prioriterat efter miljö- och hälsonyttan. Sammantaget har det gjort att klagomålen har varit på en hanterbar nivå.

Inför 2022 planerades 12 300 timmars tillsyn, vilket motsvarar 11,2 årsarbetskrafter när man räknat bort övergripande arbetsuppgifter utanför tillsynen. Under året genomfördes dock 13 800 tillsynstimmor, vilket antyder att miljöenheten haft 12,5 årsarbetskrafter tillgängliga (enligt MSLs definition av nyckeltalet) trots att personalstyrkan varit lägre än planerat. Förklaringen är att inspektörerna har arbetat mindre med övergripande uppgifter än planerat. Till viss tid tyder detta på en effektivisering, för att mindre tid lagts på övergripande möten och administration. Det finns dock en risk för att kvaliteten försämras, eftersom även utbildning och verksamhetsutveckling har minskat. Till viss del är det dock en rest av covid, som gjort att många utbildningar ställts in eller flyttats fram.

Under 2022 genomförde miljö- och hälsoskyddsinspektörerna 364 inspektioner, vilket är betydligt fler än både 2020 och 2021. Antalet ärenden har ökat från 1122 till 1323 – till stor del på grund av ett ovanligt stort inflöde av värmepumpanmälningar. Antalet anmälningar har ökat markant jämfört med 2021, från 202 till 381 (varav 50% värmepumpar, resterande miljö- och hälsoskyddsverksamheter). Antalet tillståndsärenden var 104 (103 år 2021), till större del dispenser inom områdesskydd. Antalet klagomålsärenden var 200, vilket var fler än 2021 (175) men färre än 2020 (270). Nästan hälften av klagomålen är inom buller, medan 30% var inom övrigt hälsoskydd.

De inkommande ärendena är till stor del relaterade till byggprojekt (t.ex. bullerklagomål), men har även påverkats av de skenande energipriserna (värmepumpanmälningar). Att fler anmälningar och ansökningar kommit in är exempel på händelser som tillsynsgruppen inte styr över. Klagomål är kan dock till viss del påverkas tillsynsprioriteringar, dels för att förebyggande tillsyn förhindrar att störningar uppkommer, dels för att bättre rutiner kring hur frågor ska hanteras gör att många som kontaktar kommunen nöjer sig med att få information istället för att starta ett klagomålsärende.

Följande tillsynsområden har fått stort fokus:

- **Tillsyn av skolor och förskolor.**

Under 2022 inspekterade miljöenheten 53 skolor, förskolor och gymnasier, med fokus på giftfri miljö och städning. Av verksamheterna har 16 anmärkningar som behöver åtgärdas till nästa inspektion.

- **Miljöfarliga verksamheter**
B-verksamheter (tillståndspliktiga)

Samtliga fem B-verksamheter har fått 2022 års miljörapporter granskade och ett tillsynsbesök under året. För ett av objekten har även Seveso-tillsyn (förebyggande av allvarlig händelse) genomförts tillsammans med Länsstyrelsen.

- **C-verksamheter (anmälningspliktiga)**

Tillsynen av C-verksamheter omfattade färre objekt än vanligt, eftersom intervallet påverkats av Covid. Totalt genomfördes 27 inspektioner.

Inspektionerna visar bland annat att:

- Energifrågan är viktig för verksamheterna. Under tillsynen har inspektörerna uppmärksammat att elbilar och laddstolpar blivit vanligare inslag hos verksamheterna. Många verksamheter arbetar aktivt med energi och berättar gärna om detta.
- Många verksamheter känner fortfarande inte till Naturvårdsverkets (relativt) nya krav på rapportering av farligt avfall. Verksamheterna uppskattade miljöenhetens stöd för att komma igång med redovisningen.

- Verksamheter vet ofta inte att oljeavskiljare måste kontrolleras och tömmas.
- **Tunnelbanan**

Under året har miljöenheten haft tät kontakt med Förvaltning Utbyggnad av Tunnelbana (FUT). Tillsynen har omfattat avstämningsmöten med FUT, masshanteringsfrågor, hantering av sulfidberg, tillsyn av att vattenhanteringen följer tillståndet samt samråd om att tillståndet följs med avseende på buller. Även under 2022 har det varit stort fokus på hur projektet hanterar vatten från tunneldrivning, inträngande grundvatten samt vatten från exploateringsytor.
- **Idrottsplatser med konstgräs**

Under 2022 har miljöenheten fokuserat på konstgräsplaner med granulat, inspekterat samtliga samt diskuterat egenkontroll och skötsel med verksamheterna. Inledningsvis var det stora problem med att samma åtgärder sattes in för många planer. I flera fall upptäcktes åtgärder som inte fungerade för att de inte anpassats efter förhållandena på plats, t.ex. sarg som monterat en bit över mark så att granulatet rann ut under. Vid slutet av året hade dock dessa problem åtgärdats.
- **Skurubron**

Miljöenheten har deltagit i möten med Trafikverket och deras entreprenörer för att följa upp egenkontroll. Tillsynen har till stor del handlat om masshantering, sulfidkontroll, vattenhantering och buller.
- **Skuruparken**

Under 2022 avsatte miljö- och stadsbyggnadsnämnden medel för miljötillsyn i Skuruparken. I början av 2022 fanns 14 aktiva ärenden i Skuruparken. Under året har miljöenheten arbetat med att följa upp dessa, både med inventeringen från 2021 och med en heldagsinspektion med tillsynsgruppen.

Under inspektionsdagen gick inspektörerna igenom parken och kontrollerade frågor som rörde aktiva ärenden, uppföljning av tidigare ärenden samt en översiktlig granskning av hela parken. Samtliga stugor granskades översiktligt, eller i mer detalj om något som väckte frågor. Efter den genomgången kunde flera ärenden avslutas, eftersom åtgärder var klara. Idag (2023) är två ärenden kvar: Ett som har återväckts, för att följa upp att en dom om altan följs, samt ett klagomål om upplag på tomt.

Under våren deltog miljöenheten även i syn tillsammans med MMD, angående överklagande om lusthus.
- **Dagvattenanläggningar**

Tillsynen av dagvattendammar påbörjades under 2022. Tillsynen skulle dock kompletteras med resultat från NVOAs sedimentprovtagning, som skulle göras under hösten. På grund av underbemanning hos NVOA så sköts dock den provtagningen till 2023.

- **Miljöpåverkan från båtlivet**
Under året har 10 båtklubbar inspekterats, med avseende på avfalls- och kemikaliehantering. Insatsen resulterade inte i förelägganden under 2022.
- **Inventering av mindre verkstäder**
Under våren 2022 genomfördes en skrivbordsinventering av icke-anmälningsskyldiga fordonstvättar och verkstäder, som en förberedelse för ett nationellt tillsynsprojekt. Inventeringen skulle användas tillsammans med vägledningsmaterial, som Naturvårdsverket planerade att presentera efter sommaren. Under hösten sköt dock Naturvårdsverket fram tillsynsprojektet till 2023/2024.
- **Nedlagda deponier**
Under 2022 har lakvattenprov tagits från samtliga nedlagda deponier, där det gått att hitta lakvatten och där det inte fanns lakvattenprov sedan tidigare. Vid Stavsborgsdeponin genomfördes dessutom en enklare grundvattenkontroll nedströms deponin, efter att olja påträffats under ett schaktarbete. Förorenat grundvatten påträffades dock inte nedströms deponin, vilket tyder på låg spridning. Slutsatsen från provtagningen är att Kärrdalsdeponin bör utredas närmare, för att minska utsläppet av förorenat lakvatten.
- **Stickande/skärande verksamheter med smittorisk**
Tillsynsprojektet genomfördes som en uppföljning av lagändringen från 2021, då en ny grupp stickande/skärande verksamheter blev anmälningsskyldiga. Totalt handlar det om 30 verksamheter. Miljöenheten har informerat verksamheterna om de nya reglerna kring smittspridning, samt har genomfört korta inspektioner.
- **Ishallar**
Under året genomfördes inspektioner vid tre av kommunens ishallar och deras omklädningsrum. Parallellt stämde arbetet med ishallarnas energiförbrukning av. Tillsynen visar att kommunen har kommit långt med energieffektivisering av ishallarna. Inspektionerna ledde till någon anmärkning på städning, samt en allvarlig anmärkning på varmvattenförsörjning i duschrum.
- **Köldmedierapporter**
Verksamheternas kontroll av köldmedieanläggningar är viktig för att förhindra klimatpåverkande utsläpp. Verksamheter med anläggningar som innehåller köldmedium motsvarande minst 14 ton koldioxidekvivalenter ska under perioden 1 januari - 31 mars lämna in årsrapport till miljöenheten om köldmediehantering och läckagekontroll på aggregat året dessförinnan. Om en kontroll inte utförs i tid, eller om rapporten skickas in för sent, så är miljöenheten skyldig att besluta om en miljöstraffavgift.

Under 2022 kom 286 köldmedierapporter in till miljöenheten, för 166 verksamheter.

Under 2022 har miljöenheten underhållit sina 13 äkta e-tjänster (inom miljöbalkstillsynen) och utökat med ytterligare en som rör anmälan om påträffad förorening. E-tjänsterna underlättar hanteringen genom att handlingar kommer direkt in i systemet utan att behöva skrivas ut, och kan hanteras digitalt hela vägen. Det avlastar både registratörerna och handläggarna, samtidigt som det säkrar registervården genom en enhetlig registrering i systemet. Under 2022 har även miljöenheten förberett för tillsynspaddor – inspektörernas digitala verktyg som ska lanseras under 2023.

Miljöenheten

Tore Liljeqvist
Gruppchef, miljö och hälsoskydd
Miljöenheten